

Backstugan Nyland

Under Rössjöhorva. Från 1844 torpet Nyland, även senare känt som gamla Nyland.

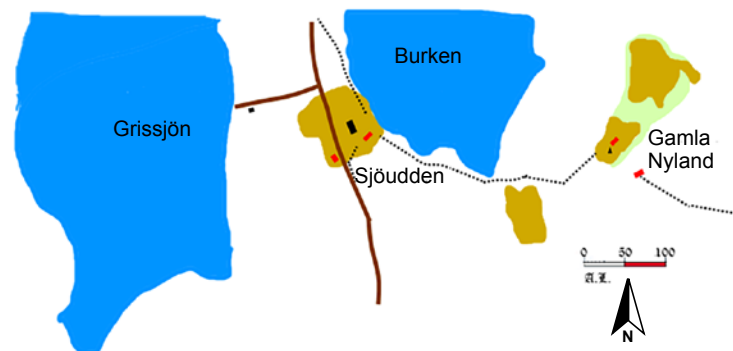
Gamla Nyland skall inte förväxlas med platsen där ”Ida i Nyland” bodde som gammal. Från Idas Stuga sett låg Gamla Nyland några hundra meter öster ut över en vik av sjön Burken.

År 1835 kom torparen Jonas Andersson f. 1799 till platsen. Han hade sin hustru Martha Pehrsson f. 1809 med sig. Jonas och Martha var tidigare dräng och piga i Brudahall – ett torp under Asa. De flyttade sen till Furusjöhage under Lönsås. Nu kom de från Hjälmaryd, där de suttit som inhyses ett tag. I husförhörslängden beskrivs de som utfattige.

De kom att bo och leva återstoden av sina liv på det lilla torpet Nyland. Detta var ovanligt i en tid då torparfamiljerna, ofta flyttade omkring i ett ständigt sökande på något bättre. Det är idag svårt att förstå vad det var som gjorde att de började nyodla mark just här. Jorden är mager stenbunden och svårarbetad. Men det fanns kanske inte så mycket att välja på. De hade då två barn varav det sista, Johan, var född, på

En infallen jordkällare finns kvar vid Gamla Nyland Foto: Alvar Liljengren

vintern samma år. Johan blev inte gammal, några månader senare i april, står han antecknad som död.

Året efter 1836, föddes det tredje barnet, Stina-Cajsa, därefter ytterligare tre. Sist i raden av barn var Märten Gustav även han dog innan ett års ålder. Ovan nämnda Stina-Cajsa f. 1836, var den av syskonen, som fick möjligheten att gå i skolan. Det var ovanligt att ett torparbarn fick göra detta så tidigt. Var hon gick i skolan är osäkert. I Asa sockenstuga, hade skolundervisning startat i slutet av 1840-talet. Det kan också ha funnits någon enklare form av undervisning i någon bondgård i närheten.

Vid 18 års ålder var Stina-Cajsa piga i Vitabråten, och senare även i Hångeryds Västergård. Även de andra barnen Maria f. 1840 Sven-Johan f. 1844 och Johannes f. 1848 flyttar från Nyland.

1868 dör Jonas Andersson. Änkan Martha, ”Ida i Nylands” mormor lever sen ensam kvar till sin död 1878. Ingen kom efter och tog över, så där upphör torpet gamla Nyland, som det därefter fick heta.

Sjöudden

Känt under namnet Nyland. Även tidigare Norrlycka. Under Rössjöhorva.

”Ida i Nyland”

Nyland var ett av traktens mest välkända torpställe, mest beroende av att det var bebott till 1958, och ett av de få som hade kvar mycket av det ursprungliga i byggnader och omgivning, och därmed en livsstil, helt utan moderna bekvämligheter. Här levde ”Ida i Nyland” större delen av sitt liv. År 1835 kom som förste torpare, Gudmund Johansson f. 1803 till platsen, vid sjön Burkens södra kant. Med sig hade han hustrun Martha Persdotter f. 1816 samt sonen Johan f. 1832. De

Foto: Alvar Liljengren

började då bryta mark till ännu ett torp. Det fick namnet Norrelycka. Sannolikt hade han ett samarbete med sin granne, och gode vän Jonas Andersson alldeles intill, som också börjat odla upp, det som kom att kallas backstugan Nyland. De hade mycket gemensamt, båda kom från Brudahall – ett torp under Asa gård. Jonas Andersson med familj bodde även tillfälligt i Furusjöhage, liksom Gudmund Johansson med familj bodde i närliggande torpet Planen, innan de började på nytt, vid sjön Burken under Rössjöhorva.

Gudmund och Martha fick sju barn tillsammans, varav tre dog i tidig ålder. En son hette Carl Magnus f. 1841, och blev senare känd som ”Gumma Carl”. Han kom senare att bo på ett torp under Fröjdansås, Södrehage. En hette Gustav f. 1854. Det blev senare kallad ”Gumma Gustav”. 1884 gifte han sig med Ida från Berg, och de flyttade då till

Gummabacke (Bokedal), under Hisshult. Grannen Jonas hustru, hette också Martha, de fick sex barn, två dog innan ett års ålder. En av de som överlevde, var dottern Stina-Cajsa f. 1836. Hon blev 1870 mor till Ida Petersson, (”Ida i Nyland”) Fadern var den 23 år äldre drängen Peter Svensson från Madstugan i Hångeryd. Ida blev i församlingsboken antecknad som oäkta dotter till Stina-Cajsa, efter den tidens sed. När Gumme och Martha så småningom på sin ålders höst blev ensamma i backstugan Sjöudden, som det nu kallades, flyttade pigan Stina-Cajsa, med dottern Ida dit. I Asa fanns vid den här tiden vissa möjligheter för behövande att erhålla så kallad fattighjälp. Det finns antecknat 1885, att fattigvårdsstyrelsen beviljar understöd till Stina Kajsa Jonas dotter på Nyland under Rössjöhorva med en krona i veckan under nästkommande april månad, såsom ersättning för att

hon under samma tid vårdar sjuka drängen Peter Svensson i Madstugan Hångeryd, samt till Peter Svensson 3 krona.

Den 6 juli 1890 lästes följande upp från predikstolen i Asa kyrka: ”Penningar till anskaffande, genom kommunalnämndens försorg af ett par byxor åt Gumme Johansson samt intyg åt Märtha Pehrsson båda i Rössjöhorva, börande dessa persedlar göras ändamålsenliga och starka samt till billigaste pris, som är möjligt utom att nämnda egenskaper deraf förringas”

Gumme Johansson blev 89 år gammal och avled 1892. Änkan Märtha bor nu kvar tillsammans med Stina-Cajsa och hennes dotter Ida, tills även hon dör 1899 83 år gammal.

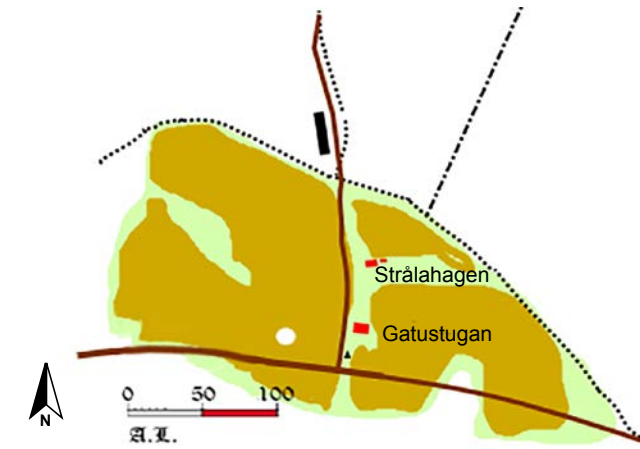
I den lilla Nylandsstugan fanns nu Stina-Cajsa och Ida ensamma kvar, och fick klara sig med hjälp av gården i Rösshorva, samt lite bidrag ur Asa fattigkassa. Från 1914, hade de även en inneboende, det var skogsarbetaren Valfrid Signal, innan han 1918 gifte sig med Edit Gadd och bosatte sig på torpet Gjutåsen under Velhult. Det har berättas att Ida en gång sannolikt räddade livet på Valfrid Signal, när han vid fiske på vårisen i sjön Burken gick genom isen. Ida kom ut med en lång stör och fick upp honom. 1924 dör så Stina-Cajsa 88 år gammal, men Ida väljer att ensam bo kvar i sin stuga, och skulle så göra i många år framöver. Hon hade höns i den lilla ladugården, födde även upp kaniner till slakt, sannolikt var det tidigare även plats för en slaktgris, kanske någon get, eller i bästa fall, en ko.

Att göra en söndagsutflykt till ”Ida i Nyland” blev så småningom populärt bland bygdens folk. Även Lammhultsbor hittade dit, och hade då med sig kaffekorg, och lite smått och gott till Ida. När det varit kalas i bygden gick man ofta till Ida efteråt, med det som kunde blivit över. Så långt bort som i Silkeryd fanns en tradition att Ida i Nyland skulle få lite ”smakebitar” från julkalasen. Ida berättade själv att hon aldrig hade haft det så bra som på gamla dar.

Ida dog 1958 och var då 88 år gammal. Sista tiden vistades hon på ett ålderdomshem i Tjureda. Nylandsstugan med ladugård, måste ha varit en av de allra sista i sitt slag, som fanns kvar helt i originalskick. I början på 1990-talet revs dock både stugan och ladugården, och en modern fritidstuga finns nu på platsen.

Foto: Alvar Liljengren

Gatustugan

Under Rössjöhorva

Namnet Gatustugan förekommer ganska ofta i församlingsboken. Det var som namnet anger en stuga som låg i nära anslutning till gården, och som närmast kan betecknas som en undantagstuga för gårdens folk. I det här fallet kan det ha varit strax norr om Rössjöhorva, där den gamla körvägen gick mot Mössjöås. Där fanns en tidig bebyggelse med några små hus. Idag finns ingenting synligt kvar.

Den förste som med säkerhet bodde i Gatustugan var Jonas Johansson. Han är inflyttad 1791 från Björkebacken, tillsammans med hustrun Marhta Svensdotter f. 1744. Jonas står skriven som död 1804. Deras son Per f. 1782 flyttade till Hultsjö 1808. Två år senare 1810 dog också änkan Marhta Svensdotter. Efter detta finns ingen mer antecknad som boende på Gatustugan under Rössjöhorva.

Strålahagen

Under Rössjöhorva

Det finns ingen som vet var backstugan Strålahagen låg, eller, ens hört talas om någon plats, med det namnet. Gatustugan, som också är svår att säkerställa, hade sen bara några år blivit tom, så det är inte osannolikt att det nu är samma plats med ett nytt namn, Strålahagen.